

Ansvarsregulerende utvalg

Tvistesak 6/2002

Aktørenes navn er endret

Tvistesak mellom Storevik Bank og NICS Operatørkontor Klage på ilagt bot etter morgenavregningen 21.05.2002

Storevik Bank har ved brev 30.07.2002 til Ansvarsregulerende utvalg klaget NICS Operatørkontor inn for utvalget i forbindelse med at Storevik Bank etter morgenavregningen 21.05.2002 ble ilagt en bot på kr 50.000,- av NICS Operatørkontor.

Saken gjelder i korthet spørsmål om Storevik Bank hadde nødvendig dekning for avregningen innen den fastsatte tidsfristen kl. 07.45 og om NICS Operatørkontor hadde tilstrekkelig rettslig grunnlag for å ilegge Storevik Bank boten. Storevik Bank ber Ansvarsregulerende utvalg ta stilling til den foreliggende tvist.

1. Sakens aktører

Parter:

Storevik Bank : Klager - deltaker i masseavregningen i NICS (Norwegian Interbank Clearing System) med oppgjørskonto i Norges Bank

NICS Operatørkontor: Innklaget – egen juridisk enhet som på vegne av deltakende banker i masseavregningen i NICS ivaretar operatørfunksjonen for NICS i henhold til betalingsystemloven § 2-4 flg

Andre aktører:

Lillevik Bank: Storevik Bank s lånegiver for å oppnå tilstrekkelig dekning på oppgjørskontoen

Norges Bank: Oppgjørsbank

BBS: Driftssted for NICS

2. Sakens faktum

Resultatet av Morgenavregningen i NICS (Norwegian Interbank Clearing System) den 21.05.2002 ble mottatt av Norges Bank kl. 06.24. Avregningen inneholdt snaut 9 millioner transaksjoner til en samlet verdi av 104 milliarder kroner.

Norges Bank oppdaget umiddelbart etter mottak at Storevik Bank ikke hadde tilstrekkelig dekning for å kunne gjøre opp sin posisjon i Morgenavregningen. Norges Bank iverksatte tiltak for å komme i kontakt med Storevik Bank og benyttet i den forbindelse en varslings- og kontaktliste utarbeidet av NICS Operatørkontor. Denne listen er utarbeidet på grunnlag av opplysninger om kontaktpersoner gitt av den enkelte bank. Etter noen minutter fikk Norges Bank kontakt med rette vedkommende i Storevik Bank .

Storevik Bank søkte å skaffe seg dekning for avregningen ved å ta opp et lån i Lillevik Bank. For å få effektivt lånet på en slik måte at Storevik Banks oppgjørskonto i Norges Bank faktisk ble godskrevet lånebeløpet, tok DnB først muntlig kontakt med Norges Bank kl. 07.40 og sendte deretter kl. 07.43 et krediteringsoppdrag på telefax til Norges Bank. Telefaxen ble mottatt av Norges Bank kl. 07.44.

Den videre behandlingen av dette krediteringsoppdraget i Norges Bank, hendelser frem til og med gjennomføring av oppgjøret for Morgenavregningen, var som følger:

- Oppdraget registrert mottatt i Norges Banks regnskapssystem kl. 07.45.49
- Stemplet inngang i NBO (Norges Banks Oppgjørssystem) kl. 07.45.50
- Manglende dekning på Storevik Banks oppgjørskonto opphevet i NBO kl. 07.45.51
- Postering av oppgjøret startet kl. 07.46.09
- Postering av oppgjøret avsluttet kl. 07.46.10

NICS Operatørkontor vedtok 14.06.2003 å ilegge Storevik Bank en bot på kr 50.000,- under henvisning til at banken manglet dekning på sin oppgjørskonto kl. 07.45 den 21.05.2002. Storevik Bank påklaget boten ved brev mottatt av NICS Operatørkontor 24.06.2003. NICS Operatørkontor avviste klagen ved brev 26.06.2002.

3. Dokumenter i saken mv

Fra partene har Ansvarsregulerende utvalg mottatt følgende dokumenter:

- a) Storevik Bank s e-post 11.04.2003 til sekretariatet
- b) NICS Operatørkontors brev 24.01.2003 til utvalget
- c) Storevik Bank s brev 30.07.2002 til utvalget med 6 bilag
- d) Kontoholds- og oppgjørsavtale mellom "Bank" og Norges Bank herunder vedlegg 3 Driftsmønster for NBO

4. Partenes anførsler og krav

Storevik Bank bestrider at NICS Operatørkontor hadde tilstrekkelig rettslig grunnlag for å ilegge banken en bot på kr. 50.000,-. Banken anser boten urimelig og viser til at bemanningsreglene i Driftsmønster for NBO (vedlegg 3 til Konto- og oppgjørsavtale mellom Storevik Bank og Norges Bank) er lite forenelig med den fastsatte tidsfrist på kl. 07.45 i Regler for avregning og oppgjør av transaksjoner som inngår i masseavregningen i Norwegian Interbank Clearing System (NICS-reglene). Storevik Bank ber Ansvarsregulerende utvalg frafalle kravet om betaling av boten.

NICS Operatørkontor mener det var rettslig grunnlag for boten i henhold til NICS-reglene pkt 7, jf pkt 8, og viser til at Storevik Bank ikke oppnådde tilstrekkelig dekning på oppgjørskontoen innen det fastsatte tidspunktet på kl. 07.45. NICS Operatørkontor opprettholder boten.

5. Ansvarsregulerende utvalgs vurderinger

Ansvarsregulerende utvalg vil innledningsvis presisere at utvalget som sådan ikke har rettslig kompetanse til å frafalle eller oppheve en bot som NICS Operatørkontor har ilagt en bank. Utvalget kan imidlertid gjennom sin avgjørelse i tvisten komme frem til et resultat som aksepteres av begge parter, alternativt et resultat som en av partene ikke vil godta. I sistnevnte tilfelle kan partene i fellesskap bringe saken inn for et særskilt voldgiftsutvalg til avgjørelse med endelig virkning, jf Regelverk for Ansvarsregulerende utvalg § 22. Dersom en behandling for det særskilte voldgiftsutvalget ikke anses aktuelt, kan den tapende part bringe saken inn for de ordinære sivile domstoler.

Utvalget vil nedenfor drøfte tvistens to hovedspørsmål:

- a. Om Storevik Bank hadde nødvendig dekning for avregningen innen fristen kl. 07.45, og
- b. Om NICS Operatørkontor hadde tilstrekkelig rettslig grunnlag for å ilegge Storevik Bank en bot på kr. 50.000,-.

Hadde banken dekning for avregningen innen tidsfristen 07.45?

Det fremgår av Regler for avregning og oppgjør av transaksjoner som inngår i masseavregningen i Norwegian Interbank Clearing System¹ (heretter kalt NICS-reglene) punkt 5 tredje avsnitt at den enkelte bank skal sørge for at det er tilstrekkelig dekning på sin oppgjørskonto i Norges Bank slik at Morgenavregningen og Sluttavregningen kan tas til oppgjør umiddelbart etter at disse er mottatt av Norges Bank Oppgjørssystem (NBO).

Videre fremgår det av NICS-reglene punkt 6 tredje avsnitt at banker som mangler dekning på sin oppgjørskonto for sine debettransaksjoner straks skal gjennomføre tiltak for skaffe til veie nødvendig dekning innen fastsatte tidsfrister. Fristen for dekning i forhold til Morgenavregningen er i følge NICS-reglene punkt 7 fastsatt til kl. 07.45. Utvalget legger til grunn at med formulering ”kl 07.45” menes kl 07.45.00.

Utvalget har merket seg at Storevik Bank iverksatte slike tiltak ved å kontakte Lillevik Bank og skaffe tilveie et lån for kreditering av oppgjørskontoen, men konstaterer at Storevik Bank først hadde tilstrekkelig dekning på oppgjørskontoen kl. 07.45.51 (altså 51 sekunder etter fristens utløp).

Et nærliggende spørsmål i denne forbindelse er om lånetilsagnet og krediteringsoppdraget som ble sendt på telefax fra DnB 07.43 og mottatt av Norges Bank 07.44 (selv oppdraget ble imidlertid først registrert mottatt i regnskapssystemet 07.45.49), kan ”reparere” manglende dekning på kontoen. Etter utvalgets forståelse av de nevnte bestemmelser i NICS-reglene, er bankene forpliktet til å ha faktisk beløpsmessig dekning på sin oppgjørskonto i Norges Bank før utløpet av de fastsatte frister. Det kan således etter utvalgets syn ikke være tilstrekkelig med et lånetilsagn eller oppgjørsgaranti fra en annen bank.

---

¹ Vedtatt i juni 2000 av Bransjestyre bank og betalingsformidling i Finansnæringens Servicekontor og styret i Sparebankforeningen. Reglene er inntatt i Avtale- og regelverksamling for innenlands betalingsformidling s. 168 flg (femte utgave, ajourført pr 01.07.2000)

På denne bakgrunn mener utvalget at det ikke kan være tvil om at Storevik Bank manglet dekning på sin oppgjørskonto kl. 07.45.00 den 21.05.2002. Nødvendig dekning ble først oppnådd kl. 07.45.51.

Hadde NICS Operatørkontor rettslig grunnlag for å ilegge banken boten?

Reglene om NICS Operatørkontors kompetanse til vedta sanksjoner overfor banker som ikke følger nærmere angitte forpliktelser, er inntatt i NICS-reglene punkt 8, jf punkt 7. Sanksjoner i form av bøter utløses når en bank forårsaker at avregningen blir forsinket (dvs at avregningen får status "forsinket").

Storevik Banks manglende dekning på oppgjørskontoen innen fastsatt frist, medførte at Morgenavregningen 21.05.2002 ble forsinket. Det var første gang Storevik Bank forårsaket forsinkelse av en avregning (i løpet av de 12 siste månedene), og banken ble etter sanksjonsreglene i punkt 8 ilagt en bot på kr. 50.000,-.

Utvalget mener at det var årsakssammenheng mellom bankens manglende dekning på oppgjørskontoen 07.45 og det forhold at avregningen/oppgjøret fikk status forsinket. NICS Operatørkontor hadde således objektivt sett tilstrekkelig grunnlag i vilkårene for å ilegge Storevik Bank en bot på kr. 50.000,-. Spørsmålet er imidlertid om passusen "forårsaker forsinkelsen" også innebærer at banken må ha utvist subjektiv skyld i forbindelse med at oppgjørskontoen manglet dekning innen den fastsatte frist.

Spørsmålet ble på generelt grunnlag vurdert av Ansvarsregulerende utvalg i møte 05.12.2002. Utvalget mente at NICS-reglene punkt 8, jf punkt 7, er slik å forstå at bøter kan ilegges uten hensyn til skyld hos de banker som objektivt sett mangler dekning på oppgjørskontoen innen de frister som er fastsatt for den forestående avregning. Utvalget vektla flere momenter, bl.a. at NICS Operatørkontor ved bruk av sanksjoner mot banker som forsinket oppgjøret må kunne forholde seg til den angjeldende bank (og ikke en kontraktsmedhjelper eller lignende). I slike tilfeller må den bank som ilegges bot benytte seg av muligheten til å søke regress av den tredjemann som eventuelt har forårsaket feilen.

Utvalget viste videre til at reglene må kunne praktiseres slik at de også ivaretar prosess- og bevisøkonomiske hensyn. Det vil være altfor kostnadskreven og bevismessig vanskelig å måtte sannsynliggjøre subjektiv skyld hos de banker som mangler dekning før avregningstidspunktene. De "fleste" banker som kommer i en situasjon med underdekning på oppgjørskontoen, vil kunne vise til ytre omstendigheter, uforutsette hendelser eller forhold som ligger utenfor bankens kontroll, som begrunnelser for at banken ikke hadde tilstrekkelige midler til å møte avregningen og oppgjøret.

Endelig fremhevet utvalget i møtet 05.12.2002 at en sanksjonsregel som kan håndheves på objektivt grunnlag, virker preventivt i den forstand at bankene "tvinges" til å utarbeide prosedyrer og kontrolltiltak for å sikre etterlevelse av de absolutte tidsfristene for dekning på oppgjørskontoen.

Utvalget mener at ovennevnte regelutvikling og uttalelse kan legges til grunn i denne konkrete tvisten, ikke bare når gjelder spørsmålet om det kreves subjektiv skyld fra bankens side for anvendelse av sanksjoner mot banken (noe utvalget mener ikke følger

av reglene), men også for vurdering av den konkrete anførselen fra Storevik Bank om at boten er urimelig.

Utvalget oppfatter det slik at Storevik Bank begrunner urimeligheten med at det er en divergens mellom bemanningsreglene i Driftsmønster for NBO (vedlegg 3 til Konto- og oppgjørsavtale mellom Storevik Bank og Norges Bank) og tidsfristen kl. 07.45 etter NICS-reglene punkt 7. Utvalget kan ikke i denne konkrete saken se at det er noen årsakssammenheng mellom det forhold at NBO ikke er bemannet før kl. 07.15 og at Storevik Bank faktisk ikke hadde dekning på sin oppgjørskonto kl. 07.45. For løsning av tvisten er det for utvalget tilstrekkelig å konstatere at det var Norges Bank som først gjorde Storevik Bank kjent med underdekningen. I tillegg legger utvalget til grunn at bankene ikke kan vise til ytre omstendigheter som grunnlag for å unngå sanksjoner etter NICS-reglene punkt 8 ved objektive brudd på reglene i punkt 7.

6. Uvalgets konklusjon

Utvalget konkluderer med at NICS Operatørkontor hadde tilstrekkelig rettslig grunnlag for å ilegge Storevik Bank en bot på kr. 50.000,- etter Morgenavregningen 21.05.2002. Storevik Bank får således ikke medhold i sitt krav om frafall av boten.

Utvalgets konklusjon er enstemmig.

----oOo----

Følgende medlemmer og varamedlemmer deltok under behandlingen: Erik Bøhn, Rune Haglund, Randi Harethon, Gunnar Harstad, Kjetil T. Holmen, Åse Hornsletten, Erik Kikut og Knut Kvalheim

Oslo, 5. juni 2003

Ansvarsregulerende utvalg
Tore A. Hauglie
Sekretær